

FONDS LANDSCHAFT SCHWEIZ (FLS)
FONDS SUISSE POUR LE PAYSAGE (FSP)
FONDO SVIZZERO PER IL PAESAGGIO (FSP)
FOND SVIZZER DA LA CUNTRADA (FSC)

Communicaziun a las medias

La direcziun dal Fond Svizzer per la Cuntrada FSC visita il Grischun

200 contribuziuns per cuntradas cultivadas grischunas

Il Fond Svizzer per la Cuntrada, ch'è vegnì fundà en occasiun da la festa per il giubileum da 700 onns Confederaziun, ha investì en il chantun Grischun var CHF 16 miu. Cun quels daners ha el sustegnì 200 projects per la tgira e la revalitaziun da cuntradas cultivadas en accord cun la natira. Per pudair visitar intginas da quellas ha la direcziun dal FSC organisà sia dieta annuala il 2012 en il Surses e l'Engiadina. Ella ha surtut sa laschè infurmar davart las lavurs actualas en favur da l'embelliment da la cuntrada da palì sin l'Alp Flex e davart la revitalisaziun da las regions umidas da l'En sper Bever.

Ina giada l'onn sa raduna la cumissiun dal FSC, ina cumissiun da 13 personas tschernidas dal Cussegl federal e presidiadas da l'anteriur cusseglier naziunal Marc F. Suter, ordaifer la chapitala. Dals 13 fin ils 15 da settember 2012 ha ella visità quel chantun che ha fin ussa survegnì la segund gronda summa dal FSC: il Grischun. Quai n'ha betg mo da far cun la grondezza dal chantun, mabain plitost cun sia ritgezza da cuntradas cultivadas en accord cun la natira e cun las numerusas stentas per tgirar e revalitar quellas.

Engaschi grischun en il FSC / Contribuziuns grischunas dal FSC

La cumissiun dal FSC ha mess a disposiziun ils ultims 20 onns var CHF 124 miu. per circa 1900 projects da la cuntrada en tut las regions da la Svizra. En las decisiuns èn adina stads involvids er ils commembers grischuns da la cumissiun dal FSC: Diego Giovanoli (1992 – 2003), Silva Semadeni (2000 – 2011) e dapi l'entschatta da l'onn era la spezialista en ciencias da l'ambient Regula Ott che lavura sco manadra da project Natira e Cuntrada en il Parc Ela.

Enfin uss ha il FSC sbursà u garantì 200 contribuziuns en l'autezza totala da CHF 16 miu. per projects en il chantun Grischun. Tar ils pli gronds projects sustegnids tutgan las stentas per tgirar la cuntrada cultivada en la Tumleastga ed en la Val dal Rain grischuna (p.ex. a Trimmis e Malans), la sanaziun da mirs sitgs en il Puschlav, il mantegniment da la via veglia d'Avras – ed er ils dus projects actuals che la cumissiun dal FSC visita a chaschun da sia dieta annuala dal 2012.

La cuntrada da palì Flex vegn deliberada da lingias disturbantas

Sin l'Alp Flex, ina cuntrada da palì d'impurtanza naziunala, vegn nizzegiada dapi la primavaira dal 2012 cun sustegn dal FSC la schanza unica da transferir sut terra las lingias d'electricitad e da telefon che disturban il maletg da la cuntrada. Las construcziuns da vias e lingias che vegnan oramai realisadas en il rom dal project da megliuraziun, porschan in'occuraziun adattada per quest transferiment da las lingias sut terra. Cun la contribuziun garantida da CHF 500'000 permetta il FSC ensemen cun il chantun Grischun ed ulteriurs crediturs ina revalitaziun vesavla d'ina cuntrada cultivada ch'è vegnida enconuschenta ils davos onns sco "insla da stgazis" era pervia da sia gronda biodiversitad.

La purtadra dal project da dus milliuns è la pitschna vischnanca da muntogna Sur. Cun sias var tschient abitantas ed abitants na pudess ella mai pli mai finanzia il project cun agens meds. Perquai vegn ella accompagnada cumpetentamain dal parc natiral regional Parc Ela che sustegna cun agid dal FSC er anc auters projects per

revalitar la natira e la cuntrada: tranter auter per exempel la sanaziun da mirs sitgs (vesair fanestra).

Cun metter sut terra las lingias al liber sin l'Alp Flex na gudognan però betg mo il maletg da la cuntrada e tut quellas e quels che han plaschair da quel. Quest pass ha er avantatgs economics, cunquai ch'el distgargia la vischnanca da muntogna dal mantegniment da las lingias al liber e meglierescha la segirezza dal provediment d'electricitad per purs, abitantas ed abitants sco era per l'infrastructura ed il turissem miaivel sin l'Alp Flex.

L'En po en l'avegnir puspè percurrer las regiuns umidas sper Bever

La revitalisaziun da las regiuns umidas da l'En sper Bever, ch'èn oz separadas en duas parts pervia da la chanalisaziun da l'En, è vegnida iniziada l'entschatta da la stad 2012 e signifitga ina gronda revalitaziun da la cuntrada fluviala da l'Engiadin'Ota e d'ina regiun umida da muntada naziunala. Gia è vegnì allontanà il cuntschet a la riva sanestra da l'En davent da la sbuccada dal Beverin sin ina lunghezza da var 600 m dal flum giu, uschia che l'En percurra e transfurma en l'avegnir puspè las regiuns umidas, cura ch'il nivel da l'aua è aut. Er il Beverin vegn deliberà sin ina lunghezza da 150 m dal cuntschet a la riva sanestra per ch'el possa contribuir en l'avegnir a la dinamica da l'En cun ina zona dad aua d'ina ladezza da fin 100 m.

La protecziun cunter aua gronda è era vinavant garantida, cunquai che vegnan erigids in pau pli enavos novs cuntschets. Cun la construcziun da tals prend'ins per l'ina resguard dal maletg da la cuntrada e tegna per l'otra quint da las enconuschientschas ch'ins ha fatg cun renaturalisar la cuntrada e disfar ils cuntschets da 50 onns: ils novs cuntschets duain numnadain puspè porscher in spazi vital adattà per las vipras cruschadas ch'eran s'ignivadas en il territori dal project. Avant ch'ins ha cumenzà cun las lavurs las han ins piglià, marcà e mess en libertad en in lieu in pau plinengiu.

Cun las stentas a favur da spazis vials adattads per reptils ed amfibus tegna il project quint da la responsabladad speziala che l'Engiadina ha per la protecziun da las vipras cruschadas periclitadas fermamain en tut la Svizra. La revitalisaziun da las regiuns umidas da l'En meglierescha er il spazi vital per spezias d'utschels e da peschs periclitadas, sco p.ex. per utschels da palì rars sco il rivaun cumin ed il gravarel pitschen, ed era per la litgiva d'aua, la frilla e la litschala. Il project cumpiglia era l'installaziun d'aua stagnada, il rinforz dal cuntschet da vart dretga da l'En e l'aument da la via sur la Punt Isellas.

Ils custs en l'atezza da var CHF 2,5 miu. vegnan purtads per gronda part da la Confederaziun, dal Chantun e da la vischnanca; era Pro Natura contribuescha sia part. Il Fond Svizzer per la Cuntrada FSC ha garantì in sustegn da CHF 250'000 e grazia a ses partenadi cun la Fundaziun Ernst Göhner ha el pudì effectuar in ulteriur import da CHF 100'000. Grazia a questas contribuziuns pon ils custs restants per la vischnanca da Bever, che dumbra bundant 700 abitantas ed abitants, vegnir reducidos a moda considerabla.

Ulteriuras infurmaziuns

- davart il FSC: www.fl-s-fsp.ch
- davart il project regiuns umidas da l'En, Bever: www.bever.ch/default.aspx?navid=132
- davart il Parc Ela e l'Alp Flex: <http://www.parc-ela.ch/naturpark-ela/natur-und-landschaft/moorlandschaften.html>

Fond Svizzer per la Cuntrada FSC, Thunstr. 36, 3005 Berna

www.fl-s-fsp.ch / 031 350 11 50 / [info\(ad\)fl-s-fsp.ch](mailto:info(ad)fl-s-fsp.ch)

Bruno Vanoni, incumbensà d'infurmaziun, 031 350 11 54 / 079 405 65 52 / [vanoni\(ad\)fl-s-fsp.ch](mailto:vanoni(ad)fl-s-fsp.ch)

Projects sustegnids dal FSC en il Surses ed en l'Engiadina

(contribuziuns sbursadas u garantidas / contribuziuns < CHF 5000 betg menziunadas)

Surses

Parc Ela	sanaziun da mirs sitgs (2 projects)	100'000.-
Sur/Alp Flex	revalitaziun da la cuntrada cun metter sut terra las lingias d'electricitad	500'000.-
Beiva/Bregaglia	sanaziun da la via istorica dal Pass dal Set e dals mirs sitgs en la "Val Tgavretga"	46'000.-

Engiadin'Ota

Silvaplaua	construcziun nova da la serenera Silvaplaua (sutterran)	500'000.-
Samedan	transferiment dal Flaz, renaturalisaziun da l'En	330'000.-
Samedan	dis da l'aua a Samedan	10'000.-
Bever	revalitaziun da las regions umidas da l'En (contribuziun dal FSC: 250'000.- / ulteriura contribuziun da la fundaziun partenaria dal FSC, la Fundaziun Ernst Göhner: 100'000.-)	350'000.-
Madulain	mirs sitgs	20'000.-
Zuoz/Madulain	revitalisaziun San Batrumieu	50'000.-
Segl-Maria	revalitaziuns per la riva dal Lej da Silvaplaua	25'000.

Engiadina Bassa

Ardez	mirs sitgs	15'000.-
Ardez	renovaziun e mantegniment da la ruina "La fabrica da quadrels e chaltschina Steinsberg"	10'000.-
Ardez	renovaziun dal tetg da schlondas da l'Alp Urezzas	15'000.-
Ftan	mirs sitgs	245'000.-
Guarda	mirs sitgs	50'000.-
Scuol	renovaziun da l'Alp Tavrü (tetg da schlondas)	30'000.-
Sent	aleas	100'000.-
Tschlin	mantegniment terrassas d'er	40'414.-
Tschlin	Alp Tea Suot (renovaziun dal tetg da schlondas)	27'954.-
Grischun	cultivaziun da granezza Gran Alpin (surtut Engiadina Bassa)	186'000.-
Engiadina Bassa	campiunadi da prads 2010	10'000.-
Engiadina Bassa	reconstrucziun e renovaziun da mirs sitgs en l'Engiadina Bassa	70'000.-